

Amice,

Al georiënteerd?

Je hoort het vreemde woord dagelijks gebruiken, net zoo goed als ik. De nieuwe tijd. Het nieuwe Europa. De nieuwe ordening. Niet achteraan komen. Niet negatief, o pardon, niet bloot negatief je daartegenover verhouden! We moeten ons oriënteren, naar de feiten, zegt men.

Soms evenwel bekruip me een verzoeking. De verzoeking, om waar zóveel groote meneeren in een luttel paar weken zich heelemaal om-georiënteerd hebben, zó hevig, dat er geen occidenteeren meer aan zij, nog eens m'n Kierkegaard te liefkoozen. Je weet, die kon van die gekke dingen zeggen. Een mensch krijgt er soms later nog last van. Hij zei in z'n Dagboeken zoo eens langs z'n neus weg, dat er maar weinig woorden zijn, waarmee de menschen, zonder dit nu bepaald te willen, zó veel zeggen als met het woord: oriëntatie. Oriëntatie, daar zit oriënt in. Oriënt beteekent: het oosten. De zon komt uit het oosten, de sterren gaan in het oosten op. Wie z'n geografisch plekje bepalen wil, krijgt dus met het oosten te maken. Dat is geografie. Maar Kierkegaard geeft aan het geografische gegeven een historische wending. Oriëntatie, zegt hij, dat is een wereld-historisch memento: de heele geschiedenis begint in het oosten, de bakermat van het menschelijke geslacht.

Zoo'n speelman toch. —

Maar heeft-ie geen gelijk?

Als de kapitein tot den stuurmansleerling zegt: oriënteer je, en breng me als de wind het resultaat, en de jonge man zou dan zeggen: meneer de kapitein, er is een heele school haringen in de buurt, hij kreeg een draai om z'n ooren. Ik hoor het er al van langs gaan: dat is geen oriëntering, ezel; je moet niet naar die haringen kijken, maar naar de sterren, den stand van de zón.

Lacie, ellacie!

Als de massa dezer dagen opgewarmd wordt tot her-oriëntering, dan gaat het vaak niet anders toe dan tusschen dien kapitein en dien stuurmansleerling. Met dit verschil evenwel, dat de leerling zonder standje vertrekken mag; hij krijgt zelfs een goedkeurend knikje.

Dat vind je nog al kras, is 't niet?

Maar — ik zie 't niet anders.

Ze willen je tegenwoordig maar laten beslissen vóór dit en tégen dat. Vóór concentratie (want de bij concentratie levende Duitschers maken een mooie militaire kans), en tegen het partijwezen (want de engelsche parlementariërs zijn in het defensief gedrongen). Haringen in de buurt, kapitein!

Waar is nu, in gemoede, de kapitein, die zó'n stuntelig rapporteur een draai om de ooren durft te geven?

Hij is niet gauw te vinden. Dominees zelfs gaan in den spoedcursus van de techniek zoodaniger oriëntatiekunst vóór. Althans 'n emeritus-dominee als dr. v. d. Vaart Smit.

En nu wil ik slechts dit zeggen:

als jij je oriënteren wilt, dan moet je wat meer aan Kierkegaard denken. Jij moet naar het paradijs terug. Je moet den beginselstrijd leeren voeren. Den strijd van Christus tegen Antichrist. Eerst als je van die eeuwenoude worsteling het punt-in-geschied begrepen hebt, en van zijn methode de quintessence te pakken hebt, en met zijn leuzen opstaat en naar bed gaat, en zijn communiqué's hebt gelezen in de Heilige Schrift, zelfs al zou je dominee hebben verklaard, dat hij, die toch ook wel deskundig is, daar alleen maar „Bible characters" beschreven acht, à la Alexander Whyte, en eerst als je den kommentaar van prof. Greijdanus bent doorgelopen, den kommentaar op de Openbaring van Johannes, en eerst als je nog heel veel andere zware toeren hebt uitgehaald, — eerst dan, jij, jongere tijdgenoot, zul jij een begin kunnen maken met de nieuwe oriëntatie.

De rest is lalie. —

Een onbeschaafd briefje, hè?

Ik mag 't lijdén.

Als 't maar waar is.

Oriëntatie is 'n kunst. Een oprichting van een wereldhistorisch moment, althans een acte ten overstaan daarvan. Voor echte oriëntatie moet je heusch „in 't paradijs geweest zijn". Daar „is de kerkgeschiedenis begonnen".

En de lijn, die daar getrokken is, loopt dwars door de oostersche en de westersche mogendheden heen.

Noch economisch, noch in ander opzicht oriënteer ik me naar Berlijn — of Londen. Net zoo min als Hiskia zich oriënteerde naar Hamath dan wel Arpath, naar Damaskus dan wel Samaria, naar Ninivé dan wel Jeruzalem. Ja, heusch, zelfs Jeruzalem was zijn oriënteringspunt niet. Hij moest het hebben van de poolster der belofte, en van de zón der gerechtigheid, en van de sterren, die in de hand van den Wandelbaar tusschen zeven kandelaren zijn.

Oriëntatie, — daar zit oriënt in.

Paradijs.

Antithese van Gen. 3 en Openh. 12.

En zoo zij niet spreken naar dit woord, het zal zijn, dat zij geen dagersaad zullen hebben.

Zij zullen, m.a.w., het niet eens noodig hebben, zich te oriënteren. Ze zullen georiënteerd wor-

den, aangegord en gebracht waarheen zij het niet wilden.

Laat zulk een dwang voor jou niet noodig wezen. Wie in de probleemstelling God verlaat, heeft smart op smart te vreezen.

Maar wie op Hem vertrouwt, op Hem alleen, wel, m'n beste jongen, dié kan zich oriënteren. Gelóóf jij dat? Hartelijken groet van je vriend

ADOLPHUS VENATOR.

Marnix van St. Aldegonde 1540—1598.

II.

Marnix heeft ons in het jaar 1568 niet alleen dit proza gegeven; hij gaf ons ook onze schoonste nationale hymne: ons volkslied en — volksgebed.

Tot vlak voor den slag bij Jemmingen is Marnix de schakeel tusschen Lodewijk en Willem van Nassau. Hij weet dan, hoe de Prins sinds '66, meer vooral na zijn vlucht, veranderd is; hoe hij van een loszinnig grand-seigneur een ernstig, vroom man geworden is, die veel den Bijbel leest; hoe hij, afkeerig van het z.i. te radicale calvinisme, is overgegaan tot het lutheranisme, maar geheel tegen den geest daarvan, toch allengs tot de overtuiging is gekomen, de wapenen te moeten opnemen voor zijn verdrukke volk. Hij weet ook, dat Oranje daarbij nu allereerst de eer van God zoekt. Reeds in het begin van '67 heeft deze zich immers uitgelaten over lieden der vrijheidspartij, wien de religie niet recht ter harle gaat; en eenigen tijd later tegenover zijn vrouw verklaart, dat hij zich overgeeft in de hand des Almachtigen, Gods eer wil bevorderen, en de vrijheid van het vaderland wil zoeken. Hier is de invloed van Juliana van Stolberg en Lodewijk van Nassau merkbaar, maar zeker ook die van Marnix.

Het is een duidelijke ombuiging naar diens ideaal.

Jong en temperamentvol, ziet Philips van Marnix nu in Willem van Oranje den van God gegeven leider. In de propaganda-actie, die de te ondernemen expeditie voorbereidt, heeft hij door het schrijven van eenige pamfletten, zijn deel Na den tegenslag in het Noorden, bij Jemmingen en Heiligerlee, waar Adolf van Nassau sneuvelt, is al zijn hoop gevestigd op den Prins, die in het Zuiden de Maas overtrekt, met het doel Brussel te nemen en den tyran Alva gevangen te zetten. Maar het volk zelf werkt niet mee. Het gedraagt zich of het door Oranje niet bevrijd worden wil en schijnt de heele onderneming als een persoonlijke en rechtloze zaak van een vreemdeling te beschouwen! Er wordt niet geofferd. De Calvinisten, die de kern van het verzet uitmaken, wantrouwen den Prins. En zoo wordt het een smadelijke nederlaag. De dure keurbenden slaan aan het mulden en hun commandant kan niet anders doen, dan zich zoo spoedig mogelijk van de nu ordeloze troepen ontdoen.

Als Marnix dat hoort, schrijft hij zijn diepste ontroering uit in zijn „Wilhelmus van Nassouwe".

Dit naamdicht op den Prins is geen loflied, geen overwinningslied. Het is een troostlied, een afscheidslied, dat in een schoone wisseling van moed en deemoed getuigt van standvastigheid en innig godsvertrouwen; een lied, dat ademt in de sfeer van het gebed; dat in den grootsten nood op het eind heenwijst naar den Herder der zielen, die is Heer van de Kerk, en in den zuiveringseid der laatste strophe de schriftuurlijke politieke crisis stelt, welker diepste en geweldige historische betekenis de dichter zelf toen nauwelijks gepeild zal hebben:

Oorlof, mijn arme Schapen

Die zijt in grooten noot,

U Herder sal niet slapen

Al zyt ghy nu verstrooyt:

Tot Godt wilt u begheven,

Syn heylsaem Woort neemt aen,

Als vrome Christen Leven,

Tsal hier haest zyn ghedaen.

Voor Gódt wil ick belijden

End zijner gróóten Mácht,

Dat ick tot ghéenen tijden

Den Cóninc heb veracht!

Dan, dat ick Godt den Héere

Der Hóóchster Majesteyt

Heb móeten obediëren

Inder gheréchticheyt.

Aarzelt ge nog, of Marnix de auteur is?

Wie kon zoo een jambisch vers schrijven als hij? Zijn er niet de overeenkomsten met de Psalmen, aan welker vertaling en berijming Marnix zijn beste uren gaf? En hoort ge ook hier niet, het gehele lied door, den getuige van het Woord?

De Prins is „verdreven, om Land, om Luyd ghebracht", omdat hij in Gods vrees, d.i. naar

den uitleg van het gedicht zelf, naar het Woord Gods wilde leven.

Voor dat Woord heeft hij zelfs, als een held, zijn edel bloed gewaagd.

De tyrannie, welke den Prins het hert doordondt, is blijkens het verband, de tyrannie waaraan het Woord en zijn getuigen bloot staan. Laat ons dat onthouden, het behoedt voor misbruik van dit volksgebed. — Den verstrooiden schapen van den Prins dient tot laatste vermaan: „Tot Godt wilt u begheven, Syn heylsaem Woort neemt aen." —

Zie hier den achtergrond van dit geuzenlied. Slechts wie dit voorbijziet, kan in den Herder der voorlaatste strophe alleen den Prins zien, die dan op het wel slagen van een nieuwe bevrijdingspoging zou hopen. Dat is in strijd met het geheel. Het aardsche rijk, in de tweede strophe nog een verwachting, is hier op den achtergrond gedrongen. De vergelijking met den vluchtenden David, die, gered, een koninkrijk heeft ontvangen, „in Israël seer groot", wordt niet doorgetrokken.

De Prins verwacht den heldendood op het slagveld, en daarna een éeuwig Rijk. Hij heeft geen aardsche verwachtingen meer voor „zijn arme schapen". Hij weet zich „herder" — een klassiek, maar ook bijbelsch beeld; vgl. Ez. 34: 23 — maar hij de gratie van den grooten „Herder der zielen", den „Bewaarder Israëls, Die niet zal sluimeren noch slapen" (vgl. 1 Petr. 2: 25; Ps. 121: 4). Daarmee wijzen deze verzen, in de twee-eenheid van hun beeld, onmiskenbaar. De vergelijking met Israël, die hier achter schuilt, is gewoon voor dien tijd, en nog eeuwen daarna.

Zoo gezien, behelzen de woorden „Tsal hier haest syn ghedaen" ook niet de uiterste, arme troost, in een laatste fluistering geboden (Dirk Coster), maar zijn zij eenzelfde uiting van rijke geloofsverwachting als het levensdevies van den dichter: „Repos alleurs".

Hier op aarde blijft de strijd voor het Woord, voor de Kerk. Daarbij moet God de Heere als hoogste Majesteit meer gehoorzaamd worden dan den koning van Spanje. Dien strijd heeft, in politieke zin, naar recht, de Prins gestreden. Dien strijd zal hij verder voeren, met den dood voor oogen. God wil blijkbaar de tyrannie zoo niet keeren. Maar de verstrooide schapen, die in trouw aan het Woord leven, ook als hun aardsche herder zal weggevalen zijn, zegent Hij, vervolging ten spijt: het eeuwige Leven wacht.

Marnix — en zie hier het wonder van dit lied — heeft in het Wilhelmus geprofeteerd. Niet alleen in de laatste strophe, die als het ware een dichtelijke voorspelling is van het „Plaacaat der Vertalinghe", waardoor in 1581 Philips II zou worden afgezworen. Ook in de teekening van den Prins. Zooals deze hier spreekt tot zijn volk, was hij toen niet. De geloofsheid van ons volkslied is Oranje gewóórd. De geloofsheid, die later zeggen zou: „Marnix, wat hindert het, dat wij onrecht moeten lijden, als wij Gods Kerk maar van nut kunnen zijn."

Het Wilhelmus heeft den Prins tot het volk gebracht! Op de melodie van een fransch spottlied op de Hugonoten klonk het op in verscholen hoeken, en dra in het heele land. Op losse blaadjes werd „het liedeken van Synce Excellencie" verspreid. En „zij, die het Wilhelmus blazen" werden berucht. Het wantrouwen jegens den Prins was geweken.

Moet dit lied den Prins zelve niet in de ziel gegrepen hebben? Dit te onderstellen, lijkt waarlijk niet enkel valsche romantiek. Er zijn ook feiten. Twee jaar na dezen „leent" Oranje Marnix van den keurvorst van de Pfalz, voor kerkelijke aanlegenheden. Het initiaal gaat geheel uit van den Prins, die hiermede volledig het vertrouwen der Calvinisten wint. En weer twee jaar later, in 1573, gaat Oranje over naar de Gereformeerde Kerk. Dan juicht reeds heel het volk:

De Prins van Oranje is te velde gecomen

Vive le Geus!

De dichter Marnix schreef ook den schoonsten bundel lyriek van de 16e eeuw: zijn Psalmberijming. Tijdens gevangenschap, ballingschap en menigte andere zwaarheden, heeft hij ze, naar eigen zeggen, gedicht. Wellicht behoort daarom Psalm 22 tot zijn schoonste, waartoe ik ook Psalm 13 en Psalm 123 zou willen rekenen. De „brandende waarachtigheid", die men (met Coster) in het Wilhelmus gaarne roemt, straalt hier in strophe na strophe zeker niet minder door:

„Mijn God, mijn God, waarom verlaetst u my?

Waeromme gaet mijn huylen dus voorby?

Verr' van dyn hulp end troost, als ick voor dy

Doe myne elachten?

Den heelen dach roep ick uyt gántscher cráchten

End du, mijn God en wilt daer op niet áchten

Ick hou niet op van schreyen álle náchten

End swijge niet.

Daer du nochtans door tswerelts gants gebied

De heylge bist: Ja 't eeuwich loff endliet

Van Israël; in alle syn verdriet

Blijfstu genadig.

het Woord
een held,

hert door-
aanne waar-
staan. Laat
r misbruik
en schapen
naam: „Tot
loort neemt

geuzenlied.
Herder der
is zien, die
uwe bevrij-
d met het
de strophe
achtergrond
duchtenden
ontvangen,
getrokken.
op het slag-
heeft geen
„zijn arme
en klassiek,
23 — maar
der zielen”,
t sluimeren
H:4). Daar-
enheid van
ing met Is-
i voor dien

„Tsal hier
erste, arme
oden (Dirk
g van rijke
es van den

het Woord,
Heere als
worden dan
eft, in poli-
reden. Dien
dood voor
le zoo niet
lie in trouw
sche herder
volgving ten

a dit lied —
Niet alleen
een dicht-
at der Ver-
I zou wor-
g van den
zijn volk,
ons volks-
ofsheld, die
ert het, dat
Kerk maar

st het volk
sch spottelijk
cholen hoe-
sse blaafjes
lentie” ver-
lazen” wer-
den Prins

de ziel ge-
kt waarlijk
ook feiten.
Marnix van
kelijke aan-
eel uit van
vertrouwen
ar later, in
reformeerde

comen

len schoon-
ijn Psalm-
allingschap
hij ze, naar
ort daarom
toe ik ook
eken. De
(met Coster)
ult hier in
door:

st u my?
rby?
c voor dy

er crachten
niet achten
achten

ts gebied
liet

Dies hebben ook op dyne macht grootdacht
Ons ouders vry vertrouwt: end du genadich
Habs, Heer, verlost uyt alle lasten smadich
In haren noot.

Is dit niet de majesteit van het Woord, dat ge in poëzie, die zoo sterk gebonden is naar inhoud en vorm, in vers na vers trillen hoort de stem der bewogen geloofsverzekerdheid? En is die stem niet hier het schoonst? Dit is onmiddellijk op God gerichte schoonheid en daarom de meest zuivere, de meest volle. Kunst, godsdienst en moraal zijn bij den waarachtigen calvinistischen kunstenaar niet gescheiden. —

Na Datheen, heeft Marnix hier de Fransche psalmen van Marot en de Bèze opnieuw nagevolgd. Maar had Datheen direct uit het Fransch vertaald, Marnix vertaalde eerst uit het Hebreuwsch, in proza, en daarna, met denzelfden strophe-vorm en hetzelfde aantal lettergrepen als het Fransche voorbeeld, in poëzie. Hij vertaalde dus regelrecht uit den grondtekst, die hem, den geleerden humanist, boven alles ging. Getuige het Grieksche Nieuw-Testament, dat hij steeds bij zich droeg en de Hebreuwsche en Grieksche teksten, welke hij in de alba amicorum zijner geleerde vrienden schreef. En niet minder zijn raad, om adellijke jongelieden de brieven van Paulus in het Grieksch te laten leeren. — Bij Datheen vond de humanist Marnix het oorspronkelijke woord onteerd, en de Calvinist Marnix het Woord Gods ontviid, aldus terecht Dr W. A. P. Smit. Daarom ook heeft hij voor de invoering van zijn vertaling en berijming zoo hartstochtelijk gestreden. Deze strijd heeft zelfs een jarenlange verwijdering van de kerken ten gevolge gehad, zoo ernstig, dat hij verzuchtte: „Ik zal mijn best doen te zwijgen en God bidden”.

Ongeveer twaalf jaren heeft Marnix aan zijn berijming gewerkt, voor hij die in 1580 den kerken voor het eerst aanbood, maar daarna is hij er tot aan zijn dood mede bezig geweest, ze steeds omwerkend, al strenger; daarbij steeds meer eigen gevoelens isoleerend van het Woord. Het Woord moest in de berijming even soeverein zijn als in de proza-vertaling!

Het is ook weer om diezelfde reden, dat deze dichter bij de gratie Gods tegen gezangen-in-de-kerk ageerde. De door Datheen berijmde gebeden, welke in de uitgave van 1580 ook, in eigen vertaling, zijn opgenomen, zijn in de tweede editie, van 1591, weggelaten. In de kerk alleen het Woord Gods; de Psalmen en berijmde Schriftgedeelten. Toch moet dit historisch verklaard worden. Het z.g. schriftuurlijke lied, het vrije geestelijke lied, was niet los te maken van zijn Doopersch verleden! En sinds de beruchte uitspattingen te Munster waren de Doopers van allerlei slag zoo verdacht, dat men het vrije lied in de kerk niet dulden kon; de historie had het gevaar daarvan bevestigd. —

Het liedboek van de Calvinisten bleef echter de Psalmbundel van Datheen. Bij de hagepreken waren die hartstochtelijk geschreven Psalmen het volk als in het hart gegrift. Geschreven in een doorgaans slechte rederijkerstaal vol stoplappen, eigenlijk niet meer dan een sterk rhythmisch proza, geven ze hier en daar blijk van felle bewogenheid. Wie eerlijk wil vergelijken, zoek het beste. Psalm 79 bv., waarin ge achter de klug-tonen over Jeruzalem's verwoesting zieleleed om eigen verdrukking vermoedt.

Maar leenen de Psalmen van Marnix zich, voor wie even aan de ongewone voornaamwoordelijke vormen went, bij uitstek voor zang (en voordracht!), die van Datheen zijn niet te zingen, zonder elk gevoel voor kunst te beleedigen. Zijn rederijvers kent nog niet de regelmatige afwisseling van betoonde en onbetoonde lettergrepen, die het renaissancevers van Marnix biedt.

Vandaar het scherpe puntlicht van den zeer kunstzinnigen calvinistischen dichter Constantyn Huygens, die ook het pleit voerde voor het recht gebruik van het orgel in den eeredienst:

„De Psalmen van Datheen, daer is de wereld
solt na
„Hoe so? 't is 'toudste kind en daarom goed
goed en soet
„De vrôme zijn der mē te vreēn in haer gemoed
„'t Magh wesen, maer ick vrees, 't is al te vreēn,
op God nae —

Marnix had God in Zijn Woord recht willen doen. Het is voor hem een levenswerk geweest. Miskening was zijn loon. Hij heeft de drukkosten er niet van kunnen betalen. Datheens bundel was „toudste kind”; het boekhandelaarsgilde zorgde wel, dat dit zijn rechten hield. En de heeren van de Synode vonden zijn taal te vreemd.

K. J. BOSCH.

Waardeert gij „De Reformatie”?
Geef het blad dan ook Uw steun door plaatsing van Uw geboorte-, verlovings-, huwelijks- en overlijdensberichten!

DE PERSSCHOUWING

Het driemanschap en onze geestelijke vrijheid.

De Heer H. Algra schrijft in „Friesch Dagblad”:

De Nederlandsche Unie heeft nu in een tweede persconferentie haar bedoelingen nader uiteengezet. Haar bedoelingen, dat wil zeggen, de bedoelingen van de drie mannen, die de leiding van deze stichting hebben.

Het is nu op bepaalde punten niet vaag meer. Het is integendeel volkomen duidelijk. En wij prijzen ons gelukkig, dat wij reeds boven onze eerste opmerkingen als titel plaatsten: bedenklijken gevaarlijk.

De Nederlandsche Unie wil geen tijdelijke actie zijn, uit den nood geboren. Zij wil haar volle activiteit als leidster en woordvoerdster van het Nederlandsche volk eerst ontplooiën na den vrede.

En nu is het zeer beslist haar opvatting, dat degenen, die zich bij haar aansluiten, moeten breken met de politieke partij, waartoe zij tot nu toe behoorden. Het is wel niet gevraagd, om dat te doen, maar er is toch duidelijk gezegd, dat het niet te pas komt, wanneer iemand toetreedt tot de Nederlandsche Unie en tegelijk ook nog „een ander ijzer in het vuur houdt”.

Daarmee is duidelijk geworden, wat tot nu toe vaag en zwevend schied.

Wie dus tot nu toe het antirevolutionaire vaandel volgde, zou door toetreding tot deze Unie aan Dr Colijn den scheidsbrief geven. Zou vaarwel zeggen de partij, die hij tevoren liefhad en waar hij zijn krachten aan gaf. Hij zou de oude vlag van onze partij in een museum moeten brengen. De Nederlandsche Unie wil een gewone politieke partij zijn met een eigen program, en met een boodschap aan het Nederlandsche volk: zegt uw partijen vaarwel en treedt toe tot de nieuwe organisatie met haar leiding van boven af. In wezen is er tusschen deze propaganda en die van de N.S.B., wat dit punt betreft, geen verschil. Beide bewegingen willen niet naast, maar in plaats van de bestaande partijen één organisatie. De vrijzinnig-democraten moeten breken met Oud; de antirevolutionairen met Colijn; de Christelijk-Historischen met Tilanus.

Dat is meer dan een kwestie van het volgen van personen.

Dat is een breken met de historie.

En met name voor ons antirevolutionairen is dat een geweldige zaak. Wij hebben Groen gehad als den grondlegger van onze partij. Wij hebben Kuypers gehad als onzen grooten voortrekker. Zij hebben ons hart geraakt, doordat zij ons voorgingen in den geestelijken strijd en ons leerden, dat de politieke strijd niet is een kwestie van rede of opportunisme, maar van de overtuiging des harten. Zij zijn ons voorgestaan in den strijd en hebben met ons geworsteld in het gebed. Niet maar een gebed voor onze organisatie en onze actie, maar een gebed voor ons volk. Dat het mag worden vernieuwd en gesterkt door de beginselen, die ons gegeven zijn in de Schrift.

Kortom, onze strijd was een geloofstrijd. Was het en is het, ook nu. En wanneer er nu drie mannen komen, die zeggen: gij moet, om een goed lid van onze Unie te zijn, uw partij vaarwel zeggen en uw voorgangers verloochenen, dan zijn wij dankbaar, dat wij het heel zeker weten, dat het antwoord van onze mannen zal zijn een besliste weigering. Wij herhalen wat wij Zaterdag zeiden: wij volgen geen grijze vanden.

In dit verband hebben wij de R.K. Staatspartij niet genoemd. Het dagelijksch bestuur van die partij heeft haar leden aangeraden, de leiding van het driemanschap te aanvaarden. Of dat bestuur dat gedaan heeft uit gebrek aan zelfvertrouwen, uit argehoosheid of uit wat voor oorzaak ook, wij weten het niet. Het gaat ons ook niet aan. In elk geval zal die organisatie nu moeilijk terug kunnen.

Het meeste verwondert het ons, dat het Chr. Soc. Dagblad, het orgaan van het C.N.V., zijn lezers heeft aangeraden, zich achter het driemanschap te scharen. Voeger ging dit vakverbond zich onthouden op politiek gebied. Het gaf althans geen politieke adviezen. Nu, door het dagblad, wel. En het eerste politieke advies is: schaar u achter de leiding van een driemanschap, dat, zoals nu blijkt, antithetisch staat tegenover de politieke partijen, waartoe het overgrote deel der leden van het C.N.V. behoort. Die leden komen dus voor het dilemma te staan: of het advies van hun leiders in de vakorganisatie in den wind slaan, of hun politieke organisatie den rug toekeren. Het is dringend noodig, dat het bestuur van het C.N.V. duidelijk uitspreekt, wat zijn standpunt is. Na de jongste toelichting van de Nederlandsche Unie moet het kiezen. Als het zijn advies handhaaft, moet het geen voorbehoud maken, dat het driemanschap wraakt en moet het zijn advies verduidelijken, door te zeggen: wij adviseeren u, voor het lidmaatschap uwer partij te bedanken. Is hun bedoeling anders, dan moeten zij onmiddellijk en onomwonden zeggen, dat zij zich hebben vergist.

Intusschen heeft het driemanschap ook op ander gebied zijn bedoelingen verduidelijkt. Het is niet voor een leiderschap van één persoon voor het geheele volk, o.a. omdat er niet een geschikt persoon beschikbaar is. Maar voor de één jeugdorganisatie, die er door samensmelting van alle bestaande jeugdverenigingen moet komen, acht het een eenhoofdige leiding wel mogelijk en gewenscht. Een jeugddictator staat op het programma!

Inmiddels blijkt ook, dat het program er oorspronkelijk anders heeft uitgezien.

Eerst stond er: doelbewuste opvoeding van de

jeugd in nationaal zin, met eerbiediging van de geestelijke verscheidenheid van ons volk. Die laatste zinnede is nu geschrapt.

Het is genoeg.
Niemand onzer mag langer een afwachtende houding aannemen. Laten onze mannen spreken. Voor het forum van het gansche volk zeggen, wat zij zien als onze tank.

Wij blijven strijden voor de geestelijke vrijheid. Dat is voor ons meer dan een leuze. Daarbij kan niemand ons van vaagheid beschuldigen. Wij hebben den schoolstrijd gekend. Wij weten van den strijd voor de vrijmaking der kerken. Wij hebben onze vrije organisaties gebouwd, die zonder overheidssteun door de liefde en trouw van de kleynen luyden groot zijn geworden.

En dat werk van onze voortrekkers vraagt van ons maar één plicht: Hou en trouw!

Zie voor wat ons gevoelen betreft, elders in dit nummer.

K. S.

1) Inmiddels ingetrokken.

DE KERKNIEUWS

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Katwijk aan Zee: J. G. Adema te Zuidhorn en J. C. Gilhuis te Mijdrecht.

Noordeloos: Cand. H. H. Groshede, hulpred. te Delft en Cand. A. G. v. d. Stoel, hulpred. te Amstede.

Wassenaar: R. H. Kuipers te Oosthem en H. v. d. Wey te Munnekezijl.

Drietal te:

Nieuw-Beets: Cand. P. G. van Berge, hulpred. te Wassenaar, Cand. J. F. H. van der Bom, hulpred. te Hilversum en Cand. J. de Wal te Bergum.

Beroepen te:

Katwijk aan Zee: J. G. Adema te Zuidhorn.

Nieuw-Beets: Cand. P. G. van Berge, hulpred. te Wassenaar.

Noordeloos: Cand. H. H. Groshede, hulpred. te Delft.

Aangenomen naar:

Glanerbrug: Cand. B. J. A. Streefkerk, hulpred. te Zutphen.

Inrede te:

Warna: Cand. v. d. Bos. Tekst: Psalm 20:8.

Bewoond tot Hulprediker te:

Schiedam (voor de Evangelisatie): Cand. L. Blijdorp, aldaar.

Dr W. G. Harrenstein.

Ingevolge besluit van den kerkeraad der Geref. Kerk van Santpoort is in overleg met de gemeente het beroepingswerk in de vacature van dr W. G. Harrenstein voorlopig stopgezet. Voorts is aanvaard het welwillend aanbod van dr W. G. Harrenstein, leger- en vlootpredikant in algemeen dienst, om de gemeente van Santpoort als haar emeritus-predikant gedurende de periode van stopzetting der beroepingswerkzaamheden in het pastoraal werk te dienen.

Dr Harrenstein heeft reeds een aanvang gemaakt met zijn herderlijk werk in Santpoort's gemeente.

Candidaten tot den Heiligen Dienst.

Het adres van Cand. G. J. Gräfe, hulprediker te Roosendaal (N.-Br.) is thans: Krimpstraat 30, aldaar.

— Daar Dr J. F. v. Hulstijn, Geref. Pred. te Slikkerveer, na demobilisatie als reserve-veeldprediker, sinds een maand zijn ambtswerk in de gemeente weer verricht, eindigt het tijd. hulpredikerschap van Cand. M. Pos Jr. per 1 Augustus a.s. Na dien datum heeft hij onbeperkte gelegenheid de kerken te dienen. Zijn adres is na 1 Augustus: Parklaan 22, Zaandijk, Tel. 81345.

— Nu Dr D. Ringnalda als reserve-veeldprediker gedemobiliseerd is, is het hulpredikerschap van Cand. G. J. v. Kamp bij de Geref. Kerk van Weesp geëindigd. Cand. van Kamp is nu weer iederen Zondag in de gelegenheid om de kerken te dienen; een eventueel beroep zal hij gaarne in overweging nemen. Zijn adres is: Simon Stevinstraat 17, Amsterdam-Oost.

Grafsteen wijlen Dr W. Breukelaar.

Op initiatief van de Generale Zittingsdeputaten der Geref. Kerken heeft zich een commissie gevormd, die beoogt op het graf van den bekenden zendingman, wijlen Dr W. Breukelaar te Santpoort, een eenvoudigen grafsteen te plaatsen en Mevr. de Wed. Breukelaar en haar kinderen aan te bieden. Als penningmeester van dit comité zal optreden Dr W. G. Harrenstein, Pinellaan 10 te Santpoort-station, postgiro 12899, die gaarne gelden voor dit doel zal ontvangen.

Dr G. Visé.

Naar wij vernemen zal de beslissing van Dr G. Visé, predikant bij de Geref. Kerk van Emlichheim in de graafschap Bentheim (Duitschland) in betrekking tot het beroep dat hij ontving naar Solo (Ned. Oost-Indië) in verband met de omstandigheden voorlopig worden aangehouden.

Kerkinstituering.

Te Breskens is Zondag 28 Juli onder leiding van Dr D. de Vries te Schoondijke de Gereformeerde Kerk geïnstituërd. Het adres der Kerk is: D. M. van Melle.

Generale Synode der Geref. Kerken te Utrecht aangevangen.

(Van onzen eigen verslaggever.)

De Generale Synode der Gereformeerde Kerken die in April j.l. haar verdaagde zittingen te Sneek hield, heeft deze Dinsdagmorgen te Utrecht in de Oosterkerk weer voortgezet, ter afdoening van de nog resterende agenda-punten.

Aangezien de voorzitter, dr J. L. Schouten te Amsterdam, 11 Mei j.l. is overleden, werd de zitting door den assessor, dr F. C. Meyster van Rotterdam, geopend.

Hij deed zingen Psalm 74:2 en 15, ging voor in gebed en hield vervolgens appél nominaal. Daarna hield hij de

Openingsrede,

waarin hij er op wees, dat het moderne krachten opdracht van Sneek de synode samengeroepen heeft voor een vergadering, waarin de rapporten zullen worden uitgebracht van de commissies aan welke bijzondere opdrachten werden gegeven en waarin voorts moet beraadslaagd en beslist worden over den e.v. verderen arbeid. De tijdsomstandigheden hebben de samenroeping der synode vertraagd. Allen werden sterk aangegrepen door de schokkende gebeurtenissen